

Tekst og foto: Knut Vadseth

Napp på musikk!

Svenske Reidar Persson ville vite hvordan «virkeligheten» lød, og kjøpte fast plass på 10. rad i konserthuset i Gøteborg. Der gikk han to ganger i uken i en rekke år og hørte på de fleste av verdens ledende symfoniorkestere, solister og sangere.

Nesten alle portrettintervjuer jeg har lest om berømte høyttalerkonstruktører, forteller historien om den musikkinteresserte ungdommen som var så misfornøyd med det han fikk kjøpt i butikken, at vedkommende konstruerte sine egne! Dette gjelder også den unge kjemistudenten Reidar Persson fra øya Tjørn i Gøteborgs skjærgård.

Fisker etter god lyd

Etter et års tid som ingeniør, syntes han at jobben var meningsløs og tok hyre som fisker på farsans båt. I seks år levde han av å fiske samtidig som han dyrket musikken. Og fremdeles foretrekker han å spe på med inntekten fra et fisketokt fremfor å forsøke kommersielle kompromisser for å selge flere høyttalere. De lange nattvaktene brukte og bruker han til å tenke ut mer eller mindre realiserbare høyttalere. Etter at han gikk i land for snaue tyve år siden, har han levd av å produsere høyttalere, i tillegg til konsulentsvirksomhet innenfor akustikk.

Selv om Persson har stor respekt for ørene som måleinstrument, finner han det praktisk å få hjelp av måleinstrumenter og datakraft. Hjemme hos sine foreldre har han et meget velutstyrt laboratorium og verksted for produksjon av egne konstruksjoner både til proff-

Mannen bak Response - Reidar Persson:

bruk og til hi-fi markedet. I tillegg til strålende omtale i Stereophile for sine første forsøk med pyramidehøytalere på det amerikanske markedet i 1980-årene, har han også spesialkonstruert krevende monitorhøytalere for blant annet Sveriges Radio. I tillegg samarbeider han med Stord Lydteknikk som leverer PA-anlegg av tilnærmet high-end lyd kvalitet.

Kasselyd

Selv om den første kommersielle høytaleren var en «pelare», eller vanlig gulvstående kassehøytaler, ble Persson snart overbevist om at kasseformen var «kass» med alle sine stående bølger og store flater. Såkalte pyramidehøytalere var selvsagt ingen ny oppfinnelse, blant annet ble metronomene til Dick Sequerra for 20 år siden kåret til de beste i USA. Men det var først da Persson skulle produsere sin første pyramidehøytaler, at han oppdaget hvorfor så få brukte denne formen. Snekkeren skulle ha nesten ti ganger så mye for å gjøre en pyramideform, som for den vanlige kassefasongen.

- Mens man i dag kan få et par gulvstående kabinetter til en 70-100 liters høytaler for en tusing, betaler jeg nesten ti tusen kroner til snekkeren for kabinetene til Response-høytaleren. Dette hadde selvsagt vært umulig å leve med for en stor fabrikk hvor alle utgiftene mangedobles før de kommer i butikken, forteller Persson. Den svenske konstruktøren mener videre at problemet med dagens hi-fi er ikke å få god lyd, men å få god lyd til priser som folk kan betale. - Vi har kunnskaper om en rekke faktorer som kan forbedres i de fleste anlegg. Det koster bare mer enn hva de fleste kan ta seg råd til, sier Persson. - Response Art er imidlertid en av de mest kompromissløse høytalere som finnes på markedet. De må håndleses og fintrimmes med nøye tilpassing mellom delefilterverdier og de normale variasjonene i element- og komponentverdier.»

Musikkinstrument

Persson innrømmer at en større produsent nok ville kunne få både kabinetter og andre komponenter til en lavere pris enn han betaler. Til gjengjeld vil administrasjons- og salgskostnader flerdoble prisen. Byggetiden på minst 25 timer for paret, kan derimot vanskelig reduseres, mener han. - Faktum er at jeg har brukt nesten 15 år av mitt liv for å kunne klare å bygge og finjustere høytaleren på denne tiden. Jeg ser for øvrig ingen forskjell mellom mitt arbeid og det en seriøs fiolinbygger utfører. På spørsmål om hvilke andre høytalere svensken liker best, påpeker han at de fleste høytalere er kompromisser og tilpasninger foretatt av en målrettet salgsvdeling. - De fleste bruker konkurrerende bestselgende høytalere som referanse, mener Persson. - Utrolig nok bruker bare et fåtall produsenter levende akustisk musikk som referanse. Den skarpe lyden fra metalldomen er et eksempel på rene oppbrytningsforvringninger som mange liker fordi det låter heftig på visse typer rock og annen studioskapt musikk. Selv de fleste produsentene av disse elementene innrømmer at lyden er helt feil, sier Persson.

Skitt fiske!

Hvordan kan en fisker fra et småsted på svenskekysten bygge blant verdens beste høytalere i sin prisklasse, undres vi. Reidar Persson er ikke i tvil: - Det handler bare om trass, tid og manglende grådighet, smiler svensken som for nesten tyve år siden ble kjent i hi-fi miljøet i Norge som «han derre med fiskekassen». - Men mest av alt handler det om å være trofast mot den lyden som lang erfaring med levende musikk har vist seg å være den mest korrekte.

Låter det riktig på gode, akustiske opptak, må det også låte riktig på studioinnspilt pop-musikk. Dessverre bruker mange lydstudioer såkalte «monitører» som har en oppsvulmet bass og skrikende diskant. Da blir også miksen feil. Flere av de større studioene i Sverige har imidlertid begynt å bruke mine høytalere til kontrolllytting.

- De vanlige dynamiske konstruksjonene er blitt stadig bedre og har mindre feil enn de noe oppskrytete elektrostatene som aldri kan bli tidsriktige på grunn av de store panelene, hevder svensken. - Uansett teknologi er problemet imidlertid å kunne utnytte all kjent kunnskap med egne praktiske erfaringer. Selv hadde jeg minst tyve årsverk bak meg før jeg kunne skape den nye Response Art. Det skal mye til før en kommersiell bedrift har råd til å legge tyve årsverk inn i en enkelt høytalerkonstruksjon. Jeg har, i motsetning til praktisk talt alle kommersielle bedrifter, null restriksjoner fra salgsvdelingen når det gjelder pris. Det er bare å legge sammen prisen for deler med en fornuftig timebetaling for monteringen for så å sette to streker under eksportprisen.

- Selger jeg for lite til at det går rundt, sper jeg bare på med et par turer med sjarken. Blir etterspørselen for stor, får folk bare vente, ler svenske Reidar Persson før han vender hjem i sin gamle Volvo etter å ha avlevert to av de beste høytalere vi noensinne har hørt i en vanlig stue. Kanskje flere høytalerkonstruktører skal ta seg tid til å lytte i nærmeste konserthus?

